

223333 - ارکان و واجبات و مستحبات حج

سوال

ارکان و واجبات و سنت‌های حج کدام است؟

پاسخ مفصل

الحمدلله.

ارکان حج چهار مورد، و واجباتش هفت مورد است. به جز ارکان و واجبات بقیه‌ی اعمال حج مستحب هستند.

بهوتی - رحمه الله - در **روض المربع** (۱ / ۲۸۵) می‌گوید:

«ارکان حج چهار مورد است:

- احرام که نیت دخول در نسک می‌باشد، به دلیل حدیث **همانا اعمال به نیت‌ها بستگی دارد**.

- وقوف در عرفه به دلیل حدیث **حج عرفه است**.

- طواف زیارت [که به آن طواف افاضه نیز گویند] به دلیل سخن الله متعال که:

وَلْيَطُوفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ [حج: ۲۹]

(و باید که آن خانه‌ی کهن (کعبه) را طواف کنند).

- و سعی، به دلیل حدیث **سعی [میان صفا و مروه] را به جای آورید، چرا که الله سعی را برای شما نوشته (فرض کرده)**

است به روایت احمد.

واجبات حج هفت مورد است:

- احرام از میقاتی که برای شخص معتبر است. یعنی احرام از میقات جزو واجبات است، اما خود احرام رکن است.

- وقوف در عرفه تا هنگام غروب برای کسی که در روز وقوف را به جای آورده.

- شب ماندن در منی در ایام تشریق برای غیر اهل سقایه و رعایه. (منظور از اهل سقایه و رعایه حاجی بودند که در زمان گذشته به سبب ضرورت برای آب دادن و مراقبت از شتران حجاج بیرون از منی باقی می‌ماندند).

- شب ماندن در مزدلفه تا بعد از نیمه شب، برای کسانی که قبل از نیمه شب به آنجا رسیده‌اند. (برخی از علما شب ماندن در مزدلفه را رکنی از ارکان حج می‌دانند که حج بدون آن صحیح نیست. ابن قیم در زاد المعاد (۲/ ۲۲۳) به همین قول گرایش دارد).

- انجام پی در پی رمی جمار.

- تراشیدن یا کوتاه کردن موی سر.

- [طواف] وداع.

اگر شخص حاجی متمتع یا قارن بود باید یک هدی واجب را قربانی کند (یک گوسفند) زیرا الله متعال می‌فرماید:

فَمَنْ تَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةٍ إِذَا رَجَعْتُمْ تِلْكَ عَشْرَةٌ كَامِلَةٌ ذَلِكَ لِمَنْ لَمْ يَكُنْ أَهْلُهُ حَاضِرِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ [بقره: ۱۹۶]

(پس کسی که از عمره بهره‌مند گردد سپس حج را آغاز کند، آنچه از قربانی میسر شد [ذبح می‌کند] و کسی که [قربانی] نیابد سه روز در [ایام] حج و هفت روز هنگامی که بازگشت روزه می‌گیرد. این ده روز کامل است. این از آن کسی است که خانواده‌ی او اهل مسجدالحرام نباشد).

دیگر افعال و اقوال حج مانند طواف قدوم و ماندن در منی در شب عرفه و اضطباع (بیرون کردن کتف راست) و رمل (گام‌های کوتاه و سریع) در وقتشان [یعنی در طواف عمره و طواف قدوم برای مفرد و قارن] و بوسیدن حجر الاسود و انکار و دعاها و بالا رفتن به صفا و مروه، مستحب هستند.

ارکان عمره سه چیز است: احرام و طواف و سعی.

واجبات عمره: تراشیدن یا کوتاه کردن موی سر، و احرام از میقات می‌باشد.

تفاوت رکن و واجب و سنت این است که بدون رکن حج صحیح نیست، و بدون واجب حج صحیح است اما نزد جمهور فقها برای کسی که آن را ترک کرده واجب است یک گوسفند قربانی دهد. اما اگر سنت را انجام نداد چیزی بر عهده‌ی وی نیست.

برای دانستن ادله‌ی این ارکان و واجبات و سنت‌ها و احکام مربوط به آن مراجعه نمایید به **الشرح الممتع** (۷ / ۳۸۰ - ۴۱۰).

والله اعلم.